

АНАЛІЗ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ ПРОТИАЛЕРГІЧНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

© О. М. Глущенко

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Резюме: на основі аналізу даних Державного реєстру лікарських засобів України станом на 20 травня 2014 року встановлено структуру асортименту зареєстрованих лікарських препаратів, які використовують для лікування алергічних захворювань, їх виробників, шляхи введення в організм.

Ключові слова: алергічні захворювання, лікарська форма, діюча речовина, фармацевтичний ринок.

Вступ. Поширення алергічних захворювань (АЗ) у всьому світі – одна із проблем сьогодення, які не залежать від статі, віку та соціального статусу: 30–40 % населення світу виявляють одне або декілька алергічних захворювань, тому їх дослідження та лікування є актуальними. Спостерігається тенденція до суттєвого зростання частоти алергічної патології, різноманітні прояви алергічних реакцій і захворювань, згідно з даними ВООЗ, реєструють у 7–30 %, тож існує прогноз, що до середини XXI століття дана патологія стане найпоширенішою серед людства [1–3, 14–15].

Достовірної інформації щодо динаміки розповсюдження АЗ в Україні немає, оскільки виявлення є несвоєчасним та проводиться за фактом звернення хворого, алергічні реакції своєчасно діагностуються лише у 5 хворих зі 100. Показник смертності в Україні становить 2,5–2,9 на 100 000 населення [1, 2].

Актуальною є проблема забезпечення хворих доступними лікарськими засобами. Оптимальна терапія при інгаляційній алергії, за даними ВООЗ, повинна включати елімінаційні заходи, фармако- та специфічну імунотерапію (СИТ) [1–3, 10, 11, 14–16].

Від несвоєчасного виявлення захворювань особливо страждає сільське населення, адже внаслідок нестачі спеціалізованих кабінетів, які зосереджені в обласних центрах, практично не отримує алергологічної допомоги. На даний час відсутній механізм раннього виявлення алергічних проявів та правильного скеровування пацієнтів для подальшої кваліфікованої допомоги. До виявленого у стадії розвинутого перебігу захворювання уже неможливо застосувати найбільш ефективні та економічно вигідні методи специфічного лікування.

Гостро постає проблема АЗ у дитячому віці: за останні 20 років зростання її поширеності у дітей виражена особливою мірою [1, 13].

Упродовж останніх років в Україні фармако-економічним дослідженням приділяється все більше уваги з боку вітчизняних вчених, особливого значення вони набувають при лікуванні найпоширеніших хвороб, до яких відносять й АЗ: комплексні організаційно-економічних та фармако-економічних дослідження оптимізації забезпечення лікарськими засобами хворих на патології з алергічним генезом в Україні були проведені О. П. Гудзенком і К. І. Козицькою, а аналіз асортименту та обсягів споживання протиалергічних препаратів впродовж 2009–2011 рр. в Україні за допомогою АТС/DDD-методології – Г. В. Зайченко, Л. В. Яковлевою, Т. О. Брюхановою, О. М. Колос [1, 4–7, 10].

Незважаючи, що маркетингові аспекти забезпечення України вивчали, вони не втратили актуальності і сьогодні.

Методи дослідження. Використовували методи інформаційного пошуку, порівняння та системного аналізу. Об'єктами дослідження були: Державний реєстр лікарських засобів України, Державний формуляр лікарських засобів. При дослідженні зареєстрованих лікарських засобів для лікування алергічних захворювань дотримувались АТС- класифікації, за якою всі аналізовані препарати належать до 7 груп: D – дерматологічні засоби, H – препарати гормонів для системного застосування, L – антинеопластичні та імуномодельючі засоби, N – засоби, які впливають на нервову систему, R – засоби, які впливають на респіраторну систему, S – засоби, які впливають на органи чуттів, V – різні засоби.

Результати й обговорення Згідно зі статистичними даними центру медичної статистики МОЗ України за 2006–2013 рр. до найбільш частих алергічних захворювань відносять: хронічний бронхіт, який посідає перше місце за поширеністю – 2912,5 хворих на 100 тисяч дорослого населення; контактний дерматит – 642 на

100 тисяч; бронхіальна астма – 519 на 100 тисяч; алергічний риніт – 263,9 на 100 тисяч; атопічний дерматит – 62,1 на 100 тисяч (рис.1).

Залежно від віку хворого та ступеня тяжкості АЗ вітчизняний фармацевтичний ринок пропонує лікарські засоби з різними діючими речовинами, які мають протиалергічну дію та зменшують або полегшують перебіг хвороби, що представлені на ринку різними лікарськими формами (ЛФ). Фармакотерапія алергічних станів включає комплекс різних груп ЛЗ, до яких належать антигістамінні препарати (I, II покоління та місцеві

селективні антигістамінні препарати), стабілізатори мембран тканинних та циркулюючих базофілів, антагоністи лейкотрієнових рецепторів, глюкокортикостероїдів (для системного застосування та місцевої дії), імуносупресори (зовнішні та внутрішні), препарати для проведення СІТ [1–7, 10–16].

За даними Державного реєстру лікарських засобів станом на 20 травня 2014 року в Україні було зареєстровано (перереєстровано) 229 лікарських засобів, які використовують для лікування алергічних захворювань (табл. 1).

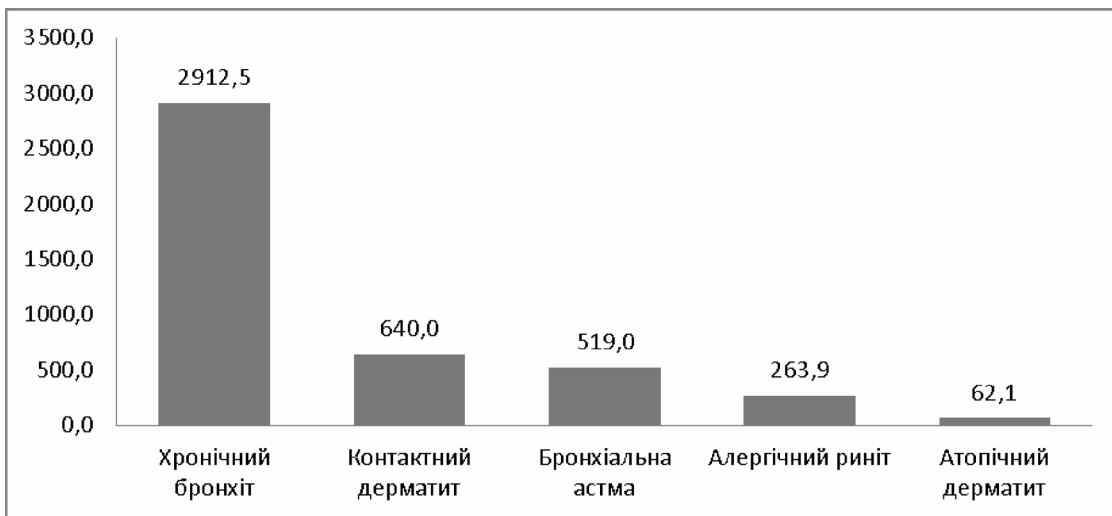

Рис. 1. Показники захворюваності на 100 тисяч дорослого населення в 2013 р.

Таблиця 1. Лікарські засоби, які використовують для фармакотерапії алергічних захворювань в Україні

Назва групи лікарських засобів	Кількість торгових назв	%
1	2	3
D – дерматологічні засоби		
D04A Протисвербіжні препарати	3	1,31
D07A Прості препарати кортикостероїдів	40	17,46
D11A Інші дерматологічні препарати	1	0,44
Разом	44	19,21
H – препарати гормонів для системного застосування		
H02A Кортикостероїди для системного застосування	46	20,09
Разом	46	20,09
L – антинеопластичні та імуномодуючі засоби		
L04A Імуносупресанти	8	3,49
Разом	8	3,49
N – засоби, які впливають на нервову систему		
N05B Анксіолітики	1	0,44
Разом	1	0,44
R – засоби, які впливають на респіраторну систему		
R01A Протинабрякові та інші препарати для місцевого застосування при захворюваннях порожнини носа	13	5,68
R03B Інші протиастматичні засоби, що застосовуються інгаляційно	19	8,29
R06A Антигістамінні засоби для системного застосування	84	36,69
Разом	116	50,66

Продовження табл. 1

1	2	3
S – засоби, які впливають на органи чуттів		
S01B Протизапальні засоби	5	2,18
S01G Протинабрякові та протиалергічні засоби	6	2,62
Разом	11	4,80
V – різні засоби		
V03A Алергени	3	1,31
Разом	3	1,31
Всього	229	100

Зареєстровані ЛЗ для лікування алергічних захворювань, згідно з АТС-класифікації, розподілені на 7 груп та 12 підгруп [8, 9].

Більше половини зареєстрованих (перереєстрованих) лікарських засобів належать до R групи – засоби, які впливають на респіраторну систему, більше третини – до D групи – дерматологічні засоби та H – препарати гормонів для системного застосування. На фармацевтичному ринку України переважають антигістамінні засоби для системного застосування: налічують 84 торгових назв, кортикостероїди для системного застосування – 46 та прості препарати кортикостероїдів – 40 (табл.1).

Після аналізу за діючою речовиною асортименту лікарських засобів для лікування АЗ доведено, що зареєстровані лікарські засоби поділяються на 34 групи. Відповідно до Державного реєстру близько 60 % лікарських засобів містять: дексаметазон – 22 торгові назви, лора-

тадин – 21, метилпреднізолон – 16, бетаметазон – 14, цетиризин – 13, дезлоратадин – 13, гідрокортизон – 12, клобетазол – 11 та кромогліцинову кислоту, мометазон, монтелукаст по 10, а 39 % зареєстрованих лікарських засобів розподілені за 24 групами діючих речовин (рис. 2).

Подальший аналіз зареєстрованих лікарських засобів для лікування алергічних захворювань показав, що вони представлені 26 лікарськими формами (табл. 2).

Згідно з отриманими даними, більше половини лікарських форм призначені для ентерального введення в організм, 16 % – для нашкірного шляху, більше 14 % – для парентерального введення, 13,1 % – для інтраназального і кон'юнктивального застосування та 1,75 % – для інгаляційного введення.

Сучасний фармацевтичний ринок України препаратів для лікування алергічних захворювань представлений переважно закордонними

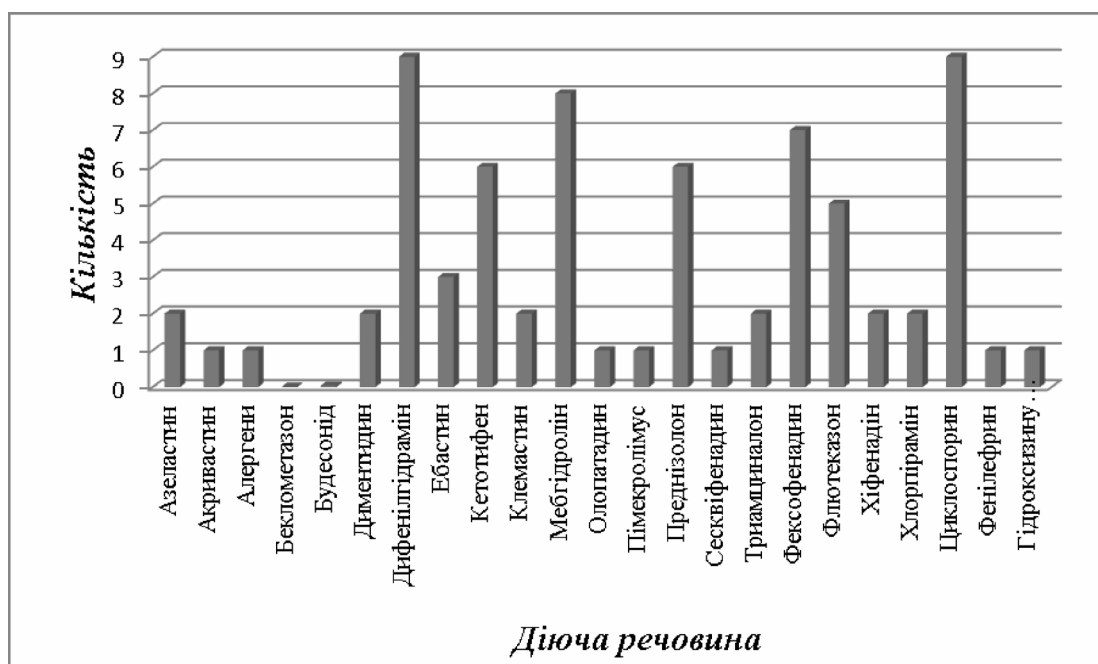

Рис. 2. Структура ринку протиалергічних лікарських засобів за діючою речовиною.

Таблиця 2. Розподіл лікарських засобів за шляхами введення в організм

Назва лікарської форми	Кількість	%	Назва лікарської форми	Кількість	%
<i>Ентеральний шлях введення</i>			<i>Нашкірний шлях</i>		
Таблетки	90	39,3	Крем	17	7,41
Сироп	12	5,24	Мазь	15	6,54
Капсули	10	4,37	Аерозоль	1	0,44
Порошок	2	0,87	Емульсія нашкірна	1	0,44
Розчин	1	0,44	Розчин	1	0,44
Краплі	4	1,75	Гель	1	0,44
Суспензія	2	0,87	Лосьйон	1	0,44
Драже	4	1,75			
Разом	125	54,75	Разом	37	16
<i>Парентеральний шлях введення</i>			<i>Інтраназальний і кон'юнктивальний шлях</i>		
Розчин для ін'єкцій	21	9,16	Краплі очні	13	5,68
Суспензія для ін'єкцій	5	2,18	Спрей назальний	11	4,79
Порошок для ін'єкцій	7	3,05	Мазь очна	2	0,87
Разом	33	14,4	Краплі очні/вушні	1	0,44
<i>Інгаляційний шлях введення</i>			Краплі назальні	2	0,87
Порошок для інгаляцій	2	0,87	Гель назальний	1	0,44
Суспензія для розпилення	2	0,87			
Разом	4	1,75	Разом	30	13,1
Всього				229	100

виробниками і лише 34 % від усього асортименту складають препарати вітчизняного виробництва. Тому першочерговим завданням сучасної медицини та фармації є збільшення асортименту вітчизняних препаратів для лікування даної патології.

Асортимент алергічних засобів формують 24 зарубіжних та 22 вітчизняних виробники. Лідерами постачання є фірми Німеччини, Бельгії, Індії

та Польщі (рис. 3). Таким чином, на вітчизняному ринку ЛЗ, які застосовуються для лікування алергічних захворювань, спостерігається висока негативна залежність від імпорту.

Згідно з рисунком 4, лідером вітчизняних підприємств-виробників є ПрАТ Фармацевтична фірма "Дарниця" (18 %), ПАТ "Фармак" (17 %) та ТОВ "Фармацевтична компанія "Здоров'я" (10,3 %).

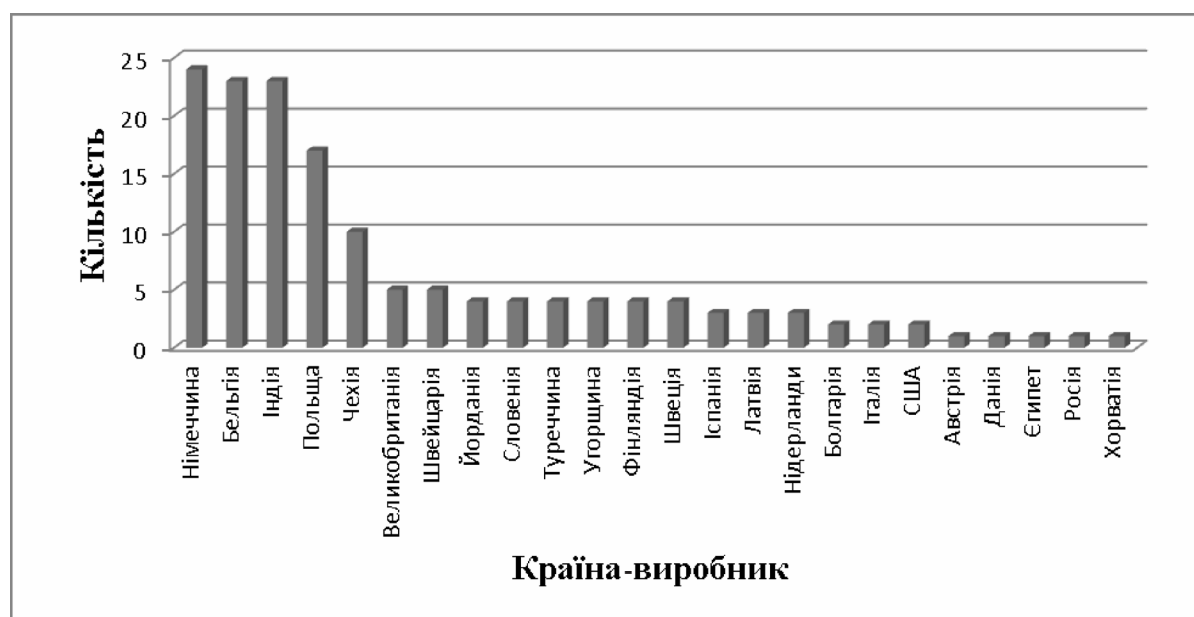

Рис. 3. Зарубіжні країни-виробники протиалергічних лікарських засобів.

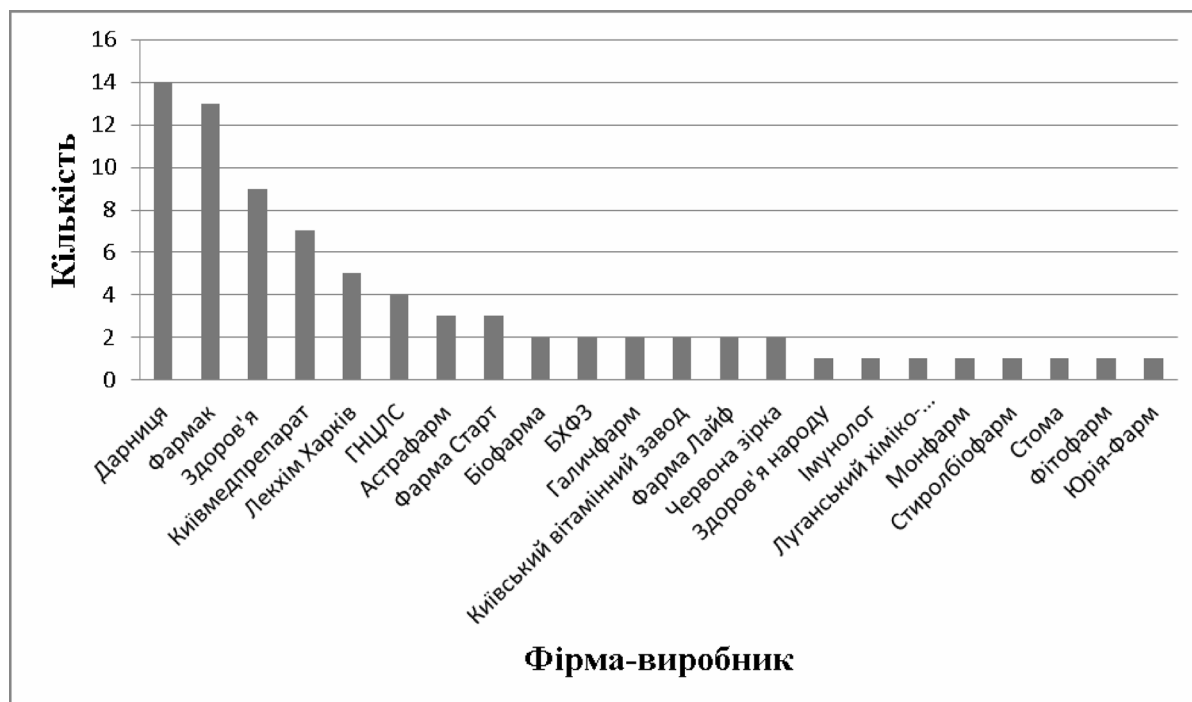

Рис. 4. Вітчизняні виробники протиалергічних лікарських засобів.

За правовим статусом 66 % ЛЗ, які застосовуються для лікування алергічних захворювань, підлягають рецептурному відпуску з аптек та їх структурних підрозділів.

Висновки. 1. За даними Державного реєстру лікарських засобів станом на 20 травня 2014 року в Україні зареєстровано (перереєстровано) 229 лікарських засоби, які використовують для лікування алергічних захворювань. Більше половини зареєстрованих (перереєстрованих) лікарських засобів належать до R групи – засоби, які впливають на респіраторну систему, більше третини – до D групи – дерматологічні засоби та H – препарати гормонів для системного застосування.

2. Дослідження вітчизняного фармацевтичного ринку протиалергічних препаратів показали, що 66 % зареєстрованих ЛЗ іноземного виробництва і лише 34 % – вітчизняного. Ці ЛЗ представлені 24 зарубіжними та 22 вітчизняними ви-

робниками. Визначено, що лідерами постачання є фірми Німеччини, Бельгії, Індії та Польщі, серед вітчизняних – ПрАТ Фармацевтична фірма “Дарниця” та ПАТ “Фармак”.

3. Згідно з отриманими даними, більше половини лікарських форм призначені для ентерального введення, 16 % – нашкірного шляху, більше 14 % – парентерального введення, 13,5 % – для інтраназального і кон'юнктивального застосування та 1,75 % – для інгаляційного введення. Після аналізу за діючою речовиною асортименту лікарських засобів для лікування АЗ доведено, що зареєстровані лікарські засоби поділяються на 34 групи. Відповідно до Державного реєстру близько 60 % лікарських засобів містять: дексаметазон – 22 торгові назви, лоратадин – 21, метилпреднізолон – 16, бетаметазон – 14, цетиризин – 13, дезлоратадин – 13, гідрокортизон – 12, клобетазол – 11 та кромогліцинову кислоту, мометазон, монтелукаст по 10.

Література

1. Асоціація алергологів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aalu.org.ua> (дата звернення: 20.05.14). – Назва з екрана.
2. Белая книга WAO по аллергии 2011–2012: резюме / под ред. Р. И. Сепиашвили, Т. А. Славянской – М. : Медицина-Здоровье, 2011. – 12 с.
3. Всесвітня організація охорони здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.who.int> (дата звернення: 20.05.14). – Назва з екрана.

4. Гудзенко О. П. Аналіз цінової кон'юнктури вітчизняного ринку протиалергічних препаратів / О. П. Гудзенко, К. І. Козицька // Український медичний альманах. – 2009. – Т. 12, № 5. – С. 63–66.
5. Гудзенко О. П. Дослідження арсеналу лікарських засобів антиалергічної дії на вітчизняному оптовому ринку / О. П. Гудзенко, К. І. Козицька // Український журнал клінічної та лабораторної медицини: Всеукраїнський науково-медичний журнал. – Луганськ :

Видавництво ЛДМУ, 2009. – Т. 4, № 4. – С. 12–15.
6. Гудзенко О. П. Маркетингові дослідження асортименту протиалергічних лікарських засобів, репрезентованих на фармацевтичному ринку України / О. П. Гудзенко, К. І. Козицька // Український журнал клінічної та лабораторної медицини. – 2008. – Т. 3, № 3. – С. 31–35.
7. Гудзенко О. П. Проблемні питання медикаментозного забезпечення хворих в алергології / О. П. Гудзенко, К. І. Козицька // Фармацевтичний журнал. – 2008. – № 1. – С. 24–32.
8. Державний реєстр лікарських засобів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drlez.kiev.ua> (дата звернення: 20.05.14). – Назва з екрана.
9. Державний формуляр лікарських засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://preparaty.org> (дата звернення: 20.05.14). – Назва з екрана.
10. Зайченко Г. В. Сучасні протиалергічні препарати: клініко-фармакологічні та фармакоекономічні особливості / Г. В. Зайченко, Л. В. Яковлева, Т. О. Брюханова [та ін.] // Український медичний часопис. – 2012. – № 6 (92).

11. Пухлик Б. М. Комбинированная терапия аллергических заболеваний органов дыхания / Б. М. Пухлик, И. В. Корицкая // Рациональная фармакотерапия. – 2007. – № 2.
12. Солодовнікова А. М. Імунологічні аспекти алергічного риніту / А. М. Солодовнікова // Вісник Запорізького національного університету. – 2012. – № 3. – С. 84–90.
13. Толочко В. М. Фармакоекономічна оцінка сучасних схем лікування бронхіальної астми у дітей / В. М. Толочко, О. А. Немченко // Матеріали IV науково-практичної конференції «Фармакоекономіка в Україні: стан та перспективи розвитку». – Х. : Видавництво НФау, 2011. – С. 230
14. Bachert C. A review of the efficacy of desloratadine, fexofenadine, and levocetirizine in the treatment of nasal congestion in patients with allergic rhinitis / C. Bachert // Clin. Ther. – 2009. – Vol. 31, № 5. – P. 921–944.
15. Ring J. 100 years of hyposensitization: history of allergen-specific immunotherapy (ASIT) / J. Ring, J. Guter-muth // Allergy. – 2011.
16. Baurund Xaver ASTHMA BRONCHI ALE UND COPD / Xaver Baurund, Alexandra Preisser. – Hamburg, 2009.

АНАЛИЗ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОГО РЫНКА ПРОТИВОАЛЛЕРГИЧЕСКИХ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ УКРАИНЫ

А. Н. Глуценко

Национальный медицинский университет имени А. А. Богомольца

Резюме: на основании анализа данных Государственного реестра лекарственных средств Украины на 20 мая 2014 установлена структура ассортимента зарегистрированных лекарственных средств, используемых для лечения аллергических заболеваний, их производителей, пути введения в организм.

Ключевые слова: аллергические заболевания, лекарственная форма, действующее вещество, фармацевтический рынок.

ANALYSIS OF PHARMACEUTICAL MARKET OF ALLERGY MEDICINES IN UKRAINE

О. М. Hlushchenko

National Medical University by O. O. Bohomolets

Summary: the structure of the medicines, their manufactures and the rout of administration into the body, used for the treatment of allergic diseases, was analyzed using the data from The State Register of Medicines of Ukraine (May 20, 2014).

Key words: allergies, dosage form, active substance, pharmaceutical market.

Отримано 20.05.14